

ВУГ

ВОЛО АНДРІЙ ВОЛОЩАК

Все тобі
ВІТЧИЗНО

АНДРІЙ ВОЛОЩАК

Все тобі
ВІТЧИЗНО

КНИЖКОВО-ЖУРНАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО
Львів — 1954

АНДРІЙ ВОЛОЩАК

Тяжкою є доля кожної трудящої людини в капіталістичному ярмі. Як ненависні п'явки, її силу і кров висмоктують і нівечать охоплені жадою наживи хижаки — капіталіст і землевласник, лихвар і служитель церкви та багато, багато інших. Скрізь, де панує влада нікчемної жменьки експлуататорів, трудівники приречені на жалюгідне животіння. Але, мабуть, ніхто не зазнав стільки горя і муки, як західноукраїнський селянин під час панування тут австро-угорських баронів і польської шляхти. Голод і злидні, безправ'я і темнота були вічними супутниками галицької бідноти. Від голоду і хвороб щорічно мерло тисячі бідарів. А ще більше їх тікало світ за очі для шукання кращої долі. Обідраного, в латаній свитині, галицького селянина можна було зустріти на всіх невільницьких ринках світу. За платню, якої вистачало лише на те, щоб не вмерти з голоду, він надривався в шахтах і рудниках США, зрошував своїм потом і кров'ю поля Канади, Бразилії, Аргентини, мучився від спраги і голоду в пустинях Африки.

Дикі капіталістичні порядки з кожним роком вели галицьке село до все більшого і більшого занепаду та розорення.

«Села бідні, сірі, з головатими вербами при дорозі; з обламаними сірими стріхами, пообвалюваними тут і там плотами... Серце стискується при в'їзді в село, навіть у пору, коли воно пишається у веснянім цвіті вишневих та яблуневих садків, або лежить тихо, вигріваючись у літньому сонці», — так змалював становище

західноукраїнського села видатний співець його болів і тяжкої долі Іван Франко у своїй повісті «Перехресні стежки».

Саме в такому селі на Дрогобиччині 31 серпня 1890 року в родині малоземельного селянина народився Андрій Васильович Волощак. В тяжких злиднях провів він своє дитинство. Не до забав і іграшок було, коли кожної весни до хати стукався голод, а нужда погрожувала вкоротити віку. Батько Андріїв з усіх сил намагався відбитися від злиднів, які щільно обсідали його халупу. Кидався на заробітки, працював, не покладаючи рук, щоб хоч як-небудь прожити. Як і інші знедолені бідарі, шукав він щастя за океаном, та повернувся звідти з пустою латаною торбиною. Доля ніяк не всміхалася бідареві і завжди обминала його.

Довелося юному Андрієві з ранніх років самостійно прокладати шлях в життя. Вчився він самотужки і на кошти, які вдалося назбирати випадковими заробітками. Життя, сповнене труднощів і переживань, давало величезний запас вражень і спостережень. Воно вимагало активного вияву свого ставлення до навколишньої дійсності. Молодий Волощак повинен був визначити своє місце в житті і висловити свої думки про те, як він сприймає світ. Так народились перші поетичні твори А. Волощака. Вони були сповнені світлого оптимізму, твердої впевненості і надії на краще життя. Поет щиро і пристрасно висловлював своє захоплення красою природи, оспівував мужність, виливав гнів і ненависть до гніту та поневолення.

Але на життєвому шляху поета спіткало велике нещастя. У перші дні світової війни солдат цесарської армії Андрій Волощак був тяжко поранений і втратив зір.

Втрата зору у розквіті життя, яке мріялось провести в активній діяльності і сміливій боротьбі за свободу і щастя народу, глибоко потрясла молодого поета. Непросвітна темрява, яка заступила сонце і барви, породила гнітючі, розпачливі звуки. Не юнацьким запалом, світлою вірою в майбуття брєніла тепер поезія А. Волощака. Невимовний біль, тяжка розпука так і рвались з вимученої, охопленої розпачем душі поета.

*Не раз так хочеться мені
Ридати без упину...*

*О, дайте світла, хоч на мить,
Без сонця я не годен жить...
О, світла, хоч краплину!
Однак — дарма!
Лиш чорна тьма
Наміткою страшною
Мене стискає, обійма...
Однак — дарма,
Скрізь чорна тьма —
Недвижною стіною.*

Але сильна, життєлюбна натура поета незабаром перемогла розпач. А. Волощак зрозумів, що мужня людина може здолати усяке лихо, що життя може бути прекрасним в усякому стані, коли добре знаєш свою мету, коли присвячуєш себе служінню великій і благородній справі. Вже через рік у творчості А. Волощака появляються нові мотиви, поетичний голос його міцніє, наливається силою й упевненістю. У вірші «Не скорюсь», написаному в 1915 році, вже нема ні розпачу, ні відчаю.

*Так що ж? Мені скоритись ночі?
О, ні! Ніколи не скорюсь!..
Війна мені забрала очі —
Але я серцем загорюсь.
Хоч барви дня мені закриті,
Хоч на очах кромішна тьма,
Та з ніччю людства буду битись,
І не скорюся я!.. Дарма!..*

*Так, буду серцем знов палати,
Вложу я блискавки в слова —
Нехай всі тюрми і палати
Попалить думка вогнева.*

Цей вірш поета можна вважати програмним, його кредом. В ньому А. Волощак ясно виклав мету свого життя — пристрасним, полум'яним словом запалював пригнічених і поневолених людей на боротьбу проти тюрем і палат, за свободу і світле майбутнє, де буде «спільний лан і труд».

Через своє життя в неволі поет пройшов чесно, будучи вірним своєму кредо. Кращі його вірші будили свідомість робітників і селян, кликали до бою проти

експлуататорів і поневолювачів, за возз'єднання західно-українських земель з своєю матір'ю — Радянською Україною. Творчість письменника в той час тісно була зв'язана з потребами революційної боротьби трудящих. Вірші поета друкувалися на сторінках пролетарської преси. Вони носили на собі відбиток впливу ідей, глашатаями яких були організатори і керівники революційної преси в Західній Україні О. Гаврилюк, С. Тудор, Я. Галан, П. Козланюк.

Найвидатнішим поетичним твором цього періоду був вірш «Безробітні». У цьому вірші поет при допомозі яскравих, виразних художніх засобів намалював картину капіталістичної дійсності панської Польщі. Він показав усю жорстокість, нікчемність володарів грошового мішка, які потопають у розкоші, ліні, обжорстві й розпусті в той час, коли мільйони трударів — дійсних творців усіх матеріальних благ і багатств у країні — живуть у страшних злиднях і нестатках. Розкривши ту прірву, яка розділяє трударів і трутнів, поет справедливо говорить, що лад, заснований на насильстві, визиску й брехні, — недовговічний. Він вірить, що настане час, коли народ підніметься на бій і назавжди порве кайдани рабства, кине з своєї шиї тяжке невільницьке ярмо.

*Але ще тільки мить, і зрушаться ті тіні.
І кожна постать їх враз вселетнем візьметься.
Пронизливе «Віддять» — з грудей стосот прорветься,
Як грім, прогуркотить по збуреній країні.*

*І вдарить те «Віддять» всіх глитаїв по лобі,
Немов важкий таран, мов стопудовий молот...
Стрибне по спинах їх дрібно-колючий холод,
І щось обірветься у жирній їх утробі.*

*І враз проснеться всяк і в норах і в палатах:
Один в маетках крадених обороняється,
А другий, щоб узять за всі століття плату,
За те, що він створив, і що створила праця.*

Цей вірш увійшов у збірку поета «У тьмі горю», яка надрукована у 1934 році. Це була перша і єдина збірка А. Волощака, що вийшла за 25-річну творчу діяльність поета в умовах капіталістичного гніту. Та хто з власників видавництва цікавився тоді творчістю поета, кому з них були близькі і зрозумілі болі, якими пламеніла

його душа. Адже і ця збірка була видана на власні кошти письменника. За вірш «Безробітні» А. Волощак зазнав переслідувань з боку польської поліції і брудних наклепів та цькувань українських буржуазних націоналістів.

По-справжньому, на всю силу, розгорнувся поетичний таланти А. Волощак лише тоді, коли над змученими і сплюндрованими західноукраїнськими землями зійшла зоря свободи. Перед ним неначе знову розкрився світ з усією чарівністю своїх барв, з весняною ясністю неба, з неповторною красою і принагідністю звуків. І все, що таїла в собі його багата на поетичний дар душа, розквітло, розкрилось, забувало.

При всіх труднощах і складності світосприймання А. Волощак зумів з перших днів життя в умовах радянської влади глибоко проникнути в зміст подій і явищ, знайшов свіжі і яскраві засоби для їх втілення в художні образи. Коло питань і тем, які зачіпає поет, — невичерпне. Щиро і любовно оспівує він життєву нездоланну силу радянського соціалістичного ладу, найсправедливішого ладу в світі, велич і мудрість Комуністичної партії, славу і непереможність нашої Вітчизни. Важливе місце в його творчості займає показ соціалістичних перетворень, які відбулися за роки радянської влади в західних областях України. З великим натхненням поет говорить про найважливіше завоювання радянської влади — про ріст наших людей, про нечуване зростання їх добробуту і культури. Поет гнівно таврує вічною ганьбою найлютіших ворогів трудящих — українських буржуазних націоналістів.

Звичайно, не все, що виходить з-під пера А. Волощак, написано на рівні професійної майстерності.

Поряд з художньо досконалими творами зустрічаються і недовершені, бліді, невизначні вірші. Поет не завжди вимогливий до слова. В окремих віршах допускаються бідні, примітивні рими, порушується ритміка, трапляються невірні інтонації, що різуть слух.

Проте поет наполегливо працює над тим, щоб поліпшити художню зрілість і піднести яскравість звучання своїх віршів. Це благородно впливає на його творчість. Вимогливий радянський читач схвально зустрічає поетичні твори А. Волощак.

Одна за другою виходять збірки його поезій. За ра-

дянської влади вже вийшло 5 збірок поета — «Посзії» (1940 р.), «Серед блискавиць і громів» (1946 р.), «Серцем бачу» (1947 р.), «Рідний край» (1949 р.), «Співають Карпати» (1952 р.).

До збірки «Все тобі, Вітчизно» ввійшли кращі поетичні твори письменника. Багато з них друкується вперше. Збірка дає можливість простежити, як зростав і мужнів голос поета, як чесно служить він своїм талантом народу, який виростив його, зігрів своєю любов'ю і окрилив на дзвінку закличну пісню.

Поетична збірка «Все тобі, Вітчизно» виходить з друку у знаменні, незабутні дні, коли наша країна відзначає велике національне свято українського і російського народів і всіх народів Радянського Союзу — 300-річчя возз'єднання України з Росією. З особливою силою і натхненням звучать слова поета, присвячені дружбі народів. А. Волощак глибоко усвідомлює, що значить для українського народу дружба з своїм вірним братом — російським народом. В цій дружбі — його сила, слава і непереможність. Щиру і негасиму любов українського народу до великого російського народу поет висловив у своєму натхненному вірші «На спільному шляху».

*Один в нас рід,
Одна в нас спільна мати
Над Волгою
І над старим Дніпром.
Ми ділимось, —
З Курілів по Карпати, —
По-братськи всім —
І горем і добром.
Наш спільний шлях
Пройшов між всі століття
Із руським старшим
Братом на чолі.
Сьогодні нам
Пурпурно зорі світять
З високих веж
На древньому Кремлі.
Велика Русь
З'єднала нас в поході;
І вийшли ми
На сонце з темноти,
Щоб у сім'ї*

*Нескорених народів
У комунізм
Єдиним фронтом йти.*

В тісних, згуртованих лавах будівників нового життя разом з мільйонами трудівників іде і поет-комуніст Андрій Волощак. Він повний творчих сил, задумів і дерзав. Віриться, що він ще дасть народу багато дзвінких, наснажених глибокою думкою і щирістю почуттів, пісень, які вірно служитимуть народу в його натхненній боротьбі за повне торжество комунізму.

Й. ЦЬОХ

ПАРТІЇ

Моя Батьківщина,
Мов сонце весною,
Що світ весь,
Всю землю теплом огріва
І сяє трудящим
Зорею ясною,
Як світла надія,
Як правда жива.

Учора піднявшись
З руїн, з попелища,
Вже нині
Величні споруди здвига.
До днів комунізму
Все ближче та ближче...
Її не спиняє
Ні жар, ні пурга.

В єднанні, в братерстві
Йдемо в дальні походи —
І партія славна
Завжди на чолі.
І крок наш могутній

Вже чують народи,
Вітають нас люди
Всієї землі.

Схвильована гордість
І радість безмірна
Наповнюють
Наші серця і уми
За те, що рівняєш,
О, партіє вірна,
Народам дорогу
Із рабства і тьми.

Мов сонце весняне
На синяві неба,
Палає багряний
Твій, партіє, стяг.
І йдуть мільйони
З любов'ю до тебе,
І ти в комунізм
Осяваєш їм шлях.

ДО СОНЦЯ

НЕ СКОРЮСЬ!

І я горів
Вогнем страждання
І жаром творчих поривань!
Палало серце
Від кохання,
Захопленням пашіла скрань.

Та впала ніч!
Важка... Кромішня...
Світанку вже не ждять мені!
І на могилах
Мрій колишніх —
Пісні мої в самотині.

Навколо ніч...
Так глухо... Темно...
Погас вогонь...
Знемігся я...
Я довго ждав...
Та ждять — даремно!
Не вернеш, зіронько моя!

* * *

Та ні!
Я не скорюсь зрадливій ночі!
Не вб'ю я віри в світлі дні:
Я жить, творить,
Боротись хочу!
А якщо смерть — то смерть в борні.

За сонце я боротись буду
Для всіх трудящих на землі
І проти тих,
Хто чесним людям
Пророчить жити у імлі.

І з меж тісних
На простір вільний
Я кличу весь трудящий люд:
Вставайте всі на подвиг спільний,
На спільний бій,
На спільний труд.

1915 р.

ДО СВІТЛА!

Не раз так хочеться мені
Ридать-кричать безвпину:
Гей, дайте світла хоч на мить!
Без сонця я не годен жить!
Гей! Світла хоч краплину!

Однак дарма!
Лиш чорна тьма
Наміткою страшною
Мене вкриває, обійма...
Однак... Однак — скрізь чорна тьма
Навкруг стоїть стіною.

Хоч рвав би груди на шматки,
Хоч гриз би землю з болю,
А все ж, а все ж, а все ж таки,
Хоч рвав би груди на шматки, —
Змінить не можу долі.

І що ж допоможуть біль мій, крик,
Що зможуть всі благання,
Коли присуджено повік, —
(І що ж допоможе біль мій, крик?)
Повільне в тьмі конання?!

Та як же? Як мовчать мені
І не кричать з розпуки,
Як згасли, згасли всі вогні,
Як серце все міцніш мені
Стискають чорні руки?

* * *

Стискаю зуби...
Не кричу...
Хоч біль у серці знову!
Хай замість крику і плачу
Потоком лави потечуть
Мій біль, мій гнів у слово!

Хай гнів в моїх словах-ножах
Зірве вам з віч полуду,
Щоб ви не мерли на межах,
Щоб ви розбили рабства жах —
Ту цісарську споруду!

А як розсиплеться вона, —
Рабів у нас не буде!
Земля нам стане не тісна, —
Вона, як мати, — всім одна,
І, як брати, — всі люди.

1915 р.

ЗИМОВИЙ ВЕЧІР

Неначе придорожній камінь,
Стою на вигоні підвечір,
Стою у кожушині рваній,
Що клаптями лягла на плечі.

Стою... дивлюсь — хтось вівсик віяв:
Знялась над далеччу пилюга,
Повисла обрію на віях
І смугами лягла в яругах.

Стою... дивлюсь... дзвенить повітря,
А місяць чисто розсріблився.
Якби не стужі гостре вістря,
То й я б у сріблі цім розплився.

Та вістря це і іскри жару
Нагадують про земні речі:
Про постільців діряву пару
Й кожух, що в клаптях ліг на плечі.

ЗА ГОЛУБИМ НІЛОМ*

Десь там, під небом Африки,
У сонячній країні,
Казав наїжитись штикам
«Наш дуче» — Муссоліні.

Звелів, щоб закружляли там
Страцні джмелі зі сталі
І щоб «культуру» «дикунам»
Несли в бомбовім шквалі.

А танки, мов потвори злі,
Їх тіло — чорна криця.
Від блисків... скреготу заліз
Весь простір аж іскриться.

Та хоч лиш попіл став з осель, —
Гір танками не здерти!
Вилазить з-поміж піль і скель
Голіруч «дич» уперта!

* Цей вірш написаний на пропозицію Ярослава Галана і був опублікований у напівлегальному журналі «Знапня» 31 січня 1935 р. у Львові.

І здивувався...
Здрігнувся світ...
І зблід бундючний дуче,
Бо ж ломиться фашистський гніт,
Бій з волею ведучи.

З-за гір і моря синяви
Нас чуйте, ефіопи!
Не сподівайтесь ласки ви
Від білих із Європи!

Та ми ж отут не всі такі,
Що хочуть вас затерти,
Бо й білі в білих же катів
У рабстві, гірше смерті.

Та ще ми вийдем
(Ми з низин)
З підвалів тих, із льохів,
І скинем тих гидких тварин,
А з ними їх епоху!

На шлях ми вийдем із п'їтьми,
В якій жили літами,
І білі з чорними людьми
З'єднаються братами.

ФРОНТ ЮНОСТІ

У нас прагнень багато й пісень
І розкриті у захваті очі.
Нашу юність, мов прапор, несем
І йдем кроком бадьорим, охочим.

Ми ростем, мов густий, юний ліс,
Наші м'язи, мов струни, нап'яті.
Мимо холоду, голоду, сліз,
Ми на сміливість завжди багаті.

Нам байдуже, що вбрання на нас —
Переношене, сіре лахміття,
Бо ми знаєм, що наш іде час,
Що надходить вже наше століття.

Бо ми знаєм: тріщить вже той лад,
Що роздер світ на дві половини, —
Одна — в сяйві (де піп і магнат),
Друга — в тьмі (де сім'я муравлина).

Нам байдуже, що руки у нас
Не шовкові — порепані дуже,
Бо ми знаєм, що наш іде час,
Для нас зброя кується, мій друже.

І наш прапор, як мак, угорі,
Що на зірку світанкову схожий,
Хай веде нас, палких бунтарів...
Ми за волю в бою переможем!

1936 р.

ГЕЙ! МЕЧІ — У РУКИ!

Сипле сніг... Сипле сніг
Метеликів білих.
Не на радість, не для втіх
Вони прилетіли.

Сипле, сипле, сипле сніг...
Льодом взялись ріки...
Що було, жило, цвіло...
Вмерло те навіки.

Гей, коли б, як щезне сніг,
Сліди щезли крові!
Гей, коли б з братів зняли
Ми вінки тернові!

Облягла навколо ніч,
Крячуть чорні круки...
Хто весну стрічати рад, —
Гей! Мечі — у руки!

1925 р.

МОВ СОН ВАЖКИЙ...

Мов сон важкий — всі дні мої і ночі...
Хтось вверг мене в пільму між чорні стіни...
Хоч день кругом, вступитись тьма не хоче,
Все ніч і ніч... Все ніч і ніч... Без зміни.

І море барв, і неба синь безкраю
Заховано в пільму, немов за хмару...
В устах немовби присмак перегару,
І серце біль та туга вповивають.

Як тут творить? Не впасти у зневір'я?
Де сили взяти? Де взяти вогню для слова,
Щоб вірш був зов, а не беззуба мова?

Та я у міць, у силу слова вірю,
У весь той жар, що в грудях так палає,
Вложу в слова — хай ворогів карають.

1935 р.

НЕ ХОЧУ Я...

Не хочу я, щоб слів моїх отари
По сторінках розбіглися, як вівці,
Щоб вам були, як срібні неньюфари,
Щоб грали, мов чугайстир, на сопілці.

І не з моїх жорен було б це мливо,
Коли б цих слів моїх добірні лави
Для вашого вдовілля і забави
Весельчаками бренькали пестливо.

Бажанням є моїм, як біль, пекучим —
Змінити всі слова у гострі стріли,
Щоб у ворожий стан, мов град, летіли,

Щоб ті слова, пеначе плуг блискучий,
Що ґрунт переверта для плодороду,
Врізались в душ глибінь, в серця народу.

1935 р.

Я ВІРЮ

Не раз всю ніч метаюсь по світлиці,
Шукаю слів вогненних, вулканічних,
Щоб ті слова, як громи-блискавиці,
Струснули все з основ, немовби «вічних».

У серці гнів пала, бо видно, чути,
Що з голоду вмирає десь людина,
Коли в панів, мов свято, кожна днина,
І їх столи від вин і страви вгнуті.

Як піна, слово те на бистрій хвилі
Пливе, глибин душі не заторкнувши,
Бо міць його канчук і тюрми глушать.

А все ж слова палкі і бистрокрилі
Я в пісню покладу — хай йдуть на муки!
Бо вірю: стринуть їх мозольні руки.

1935 р.

ДВИГНУТЬСЯ МОЗОЛЬНІ РУКИ...

А може двигнуться мозольні руки,
Здіймуться враз в одні гігантські клешні,
Мов грім, спадуть на голови тих дуків,
Що крали їм колишне і прийдешне.

Зірвуть кордонів темні плетениці,
Обмотані тяжким колючим дротом,
А труд людський, просяклий гірким потом,
Засяє, наче зорі-блискавиці.

Пустарища обмінять на городи,
Курні хатки — на сонячні світлиці,
А вітрячки — на шум електростанцій.

І вилетять, як звершення природи,
В ясну глибіню небес на крилах з криці...
Палатимуть, як гра протуберанців.

1935 р.

ЦЕ ГЛУМ

Це глум ваш дикий і кривавий,
Як ви сліпцям даєте рай по смерті,
Самі ж збираєте тут скарби й славу
І держите цей світ в брехні уперто.

Хіба ж не глум, — чи з богом, чи без бога, —
Загнать людей в храми страхіттям пекла, —
Самим, хоч кров на пальцях ще запекла,
Лить знов її по світу, на дорогах?

Цінить людину гірше від скотини,
Убити батька, матір катувати,
І не зважать на жах, на крик дитини?!

Хіба ж не глум — людей в ланці кувати,
Тоді, як можна дати розгін до лету?!
Зробили ви тюрмою всю планету.

1935 р.

ЗРОСТАЄ ГНІВ

Зробили ви тюрмою всю планету,
І де не глянь — жандарм або лакеї...
Про волю ж комарем пишуть поети...
Кругом — розгул і рабство, кнут і шлеї.

Але дрижать сирі тюремні мури
Від грізних поштовхів глухих, підземних,
І всупереч сваволі, силам темним
Народу гнів зроста, як подих бурі.

Он впала вже стара тюрма народів...
В колишній царській гнобленій Росії
Нове життя зроста із нив, з заводів.

З зерна, яке колись ще Маркс посіяв,
У дружбі націй націям на подив
У нашу дійсність входять людства мрії.

1936 р.

МОЄ ЩАСТЯ

Нас ждуть іще важкі, бурхливі роки...
Немало сліз і крові ще проллється...
Але ніхто й ніщо не спинить кроків,
Як велетень-народ весь підніметься.

А він проснувся і розправляє плечі...
Від порухів його тріщать основи
Старого світу, що війною знову
Гадає владу рабства забезпечить.

Але дарма! Утримать лад на трупах
Банкірам всім, ані попам не вдасться!
Змете народ всіх фюрерів і круппів.

Допомогти звалити мур зловлястя,
Своїм пером разити злого спрута, —
Я більшого в житті не знаю щастя.

1936 р.

ВЕСНА

І знов
Ласкава синява
Лягла в глибінь небес,
І знов у серці розкрива
Бездню мрій-чудес.

І знов...
І знов цвіте бузок,
І знов в розмовах гай,
І знов нашіптує казок
Розсріблений ручай.

Знов жайворон...
Знов соловій...
І знов зозулі зов...
І в затішках шовкових вій
Кохання.. Мрії знов.

1924 р.

СТОЯТЬ ЗАДУМАНО ЛІСИ

Стоять задумано ліси,
Тонким серпанком огорнулись,
Дрімливі трави мов проснулись,
Шепочучи: роси... роси...
Стоять задумано ліси.

Листки беріз тремтять в гаю...
Про щось так дрібно, дрібно пишуть
На синяві. Колишуть тишу
І душу спрагнену мою...
Листки беріз тремтять в гаю.

На синій тоні тьмяна тінь
Кудись пливе, кудись несеться...
За словом слово твоє лється
У душу, сповнену тремтінь...
На синій тоні тьмяна тінь.

І враз упала тінь на гай...
Листки завмерли, обімліли...
Уста твої як заніміли,
Зітхнувши, згасли мов «прощай!»
Упала темна тінь на гай.

Та сонце приснуло іскор
І сонний вітер схвилювався,
Розбуркав тінь: хитон порвався.
На гай сипнув сріблястий хор
Веселих сонячних іскор.

1922 р.

Я Б АРФОЮ СТАВ ГОЛОСНОЮ

Коли б ти
З'явилась у мене
В моїй, у самотній хатині,
Зрадів би,
Мов ранній пташині,
Мое ти мріяння натхненне,
Коли б ти з'явилась у мене.

Зі мною
Коли б говорила,
Мов тихе шептання зефіру,
Тоді б я забув про зневіру,
І в мене знов вирости б крила,
Якби ти всміхнулась знов, мила!

Якби твої очі блакитні,
Як небо,
Що он за віконцем,
Збудили знов мрії, як сонце,
Що квіти розбуджує в квітні...
Коли б знов ті очі блакитні...

Я б арфою став
Голосною,

А струнами —
Всі почування...
І линула б
Пісня кохання,
Як пестоші вітру весною...
Я б арфою став голосною...

1920 р.

* * *

Звідкіль мені квітів пахучих,
Зірок і проміння узять,
Вплести їх у ритмів віночок,
Веселкою мрій пов'язать?

Як ти потоптала всі квіти,
І в серці згасила вогонь,
А ритми у грудях, мов вітер,
Розбила навіки, либонь...

А може, по вихрові цьому
Ти знов усміхнешся мені,
В очах твоїх, в серці твоєму
Заграють ще кращі вогні...

Всміхнеться нам щастя удруге,
Знов ритмом візьметься наш хід,
Запахнуть трояндами туги
І казкою стане весь світ...

1923 р.

ПІСНЯ

Ой, по саду милий мій ходив,
І зелену руту посадив.

Розцвіла та рута, розцвіла
У саду вишневім, край села.

Зеленая рута, вся в росі,
Чом ти не зі мною, милий, сів?

Сохне-в'яне рута на тину...
Ой, не маю втіхи, ані сну.

Ой, розцвіла рута, розцвіла,
Та зламала руту буря зла.

1929 р.

* * *

Пливла хмаронька по небу,
Мов сивесенький димочок...
Мов летіль піску дрібного,
Мов шовковий серпаночок...

І позліткою прибрало
Її сонечко з блакиті...
Немов ляля мандрувала
Небом в рожевенькій свиті...

Та надбіг свавільний вітер,
Шарпнув тканьь тонку, м'якеньку,
Стер, як губка низку літер,
Хмарку з синяви легеньку.

1932 р.

НА ПАНСЬКІМ ТОКУ

Пах! пах! пах! пах! —
Лупцює ціп. Ще розмаху додам!
Та чи зерно, що має сніп,
Дістанеться і нам?

Чи попливе кудись у світ
За відсотки і дань,
За нього куплять оксамит
І жемчуги для пань.

І віддадуть за смерть з рушниць,
За смертоносний чад,
За бомби металевих птиць,
Що десь впадуть, мов град,

На безневинних діточок,
На стариків, на мам,
На пам'ятки старих віків
І цвіллю вкритий храм.

Пах! пах! пах! пах! —
Лупцюючи, погрожують ціпи.
В палатах, хліб наш жуючи, —
Із голоду не кпи!

Пах! Пах! Пах! Пах! —
Лупцює ціп, і в спину лізе ніж.
Коли б домучити цей сніп!
Коли б спочить скоріш!

З утоми привиди в очах:
Снопи — це буржуї...
І ціпом з люттю: чах! чах! чах! —
Б'ють мозолі мої.

1935 р.

БЕЗРОБІТНІ

Стоять струнких палат
Розміряні шпалери,
Повз них біжить кудись
Дерев зелена стрічка.

Між деревами йдуть
І дами й кавалери,
Трамваїв і машин
Шумить бурхлива річка.

Лиш безробітні тут,
Мов тіні ті бездушні...
Байдужі метушні,
Немовби острів смерті...

Безсило об ціпки,
Об примурки оперті,
Стоять і день і ніч,
Закляклі... непорушні...

Всередині палат
Блищать стрункі шпалери,
І зали у квітках,
Всі пахощами повні.

Безжурно точаться
Розмови там любовні,
Серед танків ведуть їх
Дами й кавалери.

І стіл вгинається
Під ласощів обиллям,
І шумно піниться вино
В електроблисках,

І лунко стукає
В підпитих жирних висках...
Надмірність наїдків
В'ялить уже безсиллям...

А там, у завулках,
На хмурих передмістях
Замість блискучих сяїв —
Жовтаві вікон плями,

А замість світлих зал
І стоколірних шовків, —
В обдертих лахманах
Дітей гурт біля мами.

Огарок свічечки,
Приклеєний до печі,
Кидає світло в тьму,
Бліде, хитке, рухливе,

На стерті лахмани,
На ржею вкриті речі,
На коси мамині,
Що передчасно сиві.

І кволі кісточки
Худеньких рученяток
До мами тягнуться
З благанням і відчаєм...

Кров з матірних сердець
Спливає до горняток,
Яких тим матерям
Налити чим немає.

Ось вечір вже прийшов.
Даремно ждали діти,
Що тато принесе
Хлібець чи картоплину...

І так тут ждуть вони
Даремно цілу днину...
Та звідки візьме хліб
Нещасний безробітний?

Спішить нема чого
З порожніми руками
До тих понурих нор,
Затухлих сутерен...

Оглухнуть! Одубіть!
Під регіт... виск сирен...
Або, як смерч, — в юрбу...
З зубами, з кулаками...

Стоять струнких палат
Прижмурені шпалери,
Повз них біжить кудись
Дерев зелена стрічка...

Між деревами йдуть
І дами й кавалери...
Трамваїв і машин
Шумить бурхлива річка.

Лиш безробітні тут,
Мов тіні, мов бездушні,
Посеред метушні,
Немовби острів смерті,

Безсило об ціпки,
Об примурки оперті,
Стоять і день і ніч,
Закляклі, непорушні.

І тільки думка в них
З глибин, з проваль світанком —
Та це ж все ми!
Це ми здвигнули ті палати!

Убрали в золото,
У мрамур, у серпанки...
Чом нашим дітям — піст,
А нашим спинам — лати?

Тепер, як ми панам
Створили всього досить —
Палаців, їжі, вин,
Уборів різноцвітних, —

Нас кинуто на брук!
Закон же їх голосить:
Тим більший зиск панам,
Чим більше безробітних!

Але ще тільки мить —
І зрушаться ці тіні!
І кожна постать їх
Враз велетнем візьметься!

Пронизливе «В і д д а т ь!»
З грудей стосот прорветься,
Мов грім, прогуркотить
По збуреній країні.

І вдарить те «Віддять»!
Всіх вибранців по лобі,
Немов важкий таран,
Мов стопудовий молот!

Стрибне по спинах їх,
Як ніж, колючий холод,
І щось обірветься
У жирній їх утробі.

І враз проснеться всяк
І в норах, і в палатах —
Один в маєтках крадених
Обороняться,

А другий, щоб узять
За всі століття плату,
За те, що він створив,
І що створила праця.

КВІТНЕВІ ДНІ

На пишній вулиці у склах
Від кулі впав нуждар.
І кров по бруку потекла,
Палаючи, мов жар.

А кров ця полум'ям ярким
Знялась по вулицях,
Протестом грізним і різким
Розвихрилась в серцях.

І в безробітних нуждарів,
Що вийшли з передмість,
Палав вогонь з-під чорних брів
На цю жорстоку вість.

А понад морем їх голов
У синій глибині,
Немов вогниста хоругов, —
Товариш у труні.

І раптом з поліцейських рук
Свист куль із-за кутків...
Паде дівча з вінком на брук
Із лав робітників.

Поблідло сонце і блакить,
І ласка і весна...
Над містом звисла грізна мить
І вість тяжка, сумна.

Спинився похід мить одну,
Та раптом — гнів і жаль
Пожар в серця людей жбурнув,
І їх змінив на сталь.

— Немає смерті в трударів! —
І камінь з хідників,
Як град, — в обличчя жандарів
І в голови шпиків.

І ось трамвай на землю ліг
Під гнівом дужих рук,
І черепки із вікон всіх
Посипались на брук.

Та ось упав один на брук, —
Труну товариш ніс.
І вмить рванулись сотні рук,
Хоч смерть шаліє скрізь.

І знов паде один із тих,
І знов паде... і знов...
І підхопить іще не встиг,
А вже на грудях — кров.

Та це лиш полум'я нове
Жбурнуло між людей,
І знов труна вгорі пливе,
Як звитяжний трофей.

І знов з'єднався з рядом ряд, —
Нестримний і стрункий,
І домовина, мов снаряд,
Пробилась крізь штики.

Аж зникли з вулиць стражі тьми,
Немов кошмарний сон,
І залишились тільки ми
І весь в крові бетон.

* * *

...Як свіжі ще ті дні,
Із пам'яті не стерті!
Ще в серці
Дзвонить ритм бурхливої ходи,
Якою голіруч
Проти багнетів й смерті
Ішли звитяжно так
Робітників ряди.

А нині —
Квітня дні, промінні і ласкаві,
Крізь розмах п'ятиріч
У даль віків ведуть.
І плечі молоді
Радянський Львів розправив,
Щоб в розмах цей вложить
Свій хист і розум, труд.

А нині ті,
Що там несли в могилу брата

(Їх не спіткає смерть,
Ні кулі, ні шаблі), —

Ідуть на фабрики,
Немов на справжнє свято,
Щоб міць помножити
Радянської землі.

В ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ

Ой, гнула нас недоля
На клаптях бідних піль
І по підвалах темних
Чужих палат і вілл.

Кишки крутив нам голод,
А руки — ланцюги,
І гризли нас нестерпно
Податки і борги.

Лани широкі панські
А поруч — клапті нив,
За сніп двадцятий лили
Ми піт свій в пору жнив.

Працюй на пана, бидло!
А ні — то так здихай!
Таке то було право,
Такий був панський рай!

Та ось піднялась хвиля
Могутня з-за Збруча,
Червоний стяг замаяв
З портретом Ілліча.

Він блиснув над полями,
Замаяв над містами...
Заквітчаній піснями,
Щасливий день настав.

У кублах панських — шорох,
Шляхами знявся порох, —
Втікає шляхтич-ворог,
А з ним його устав.

Бо Армія Червона,
Мов повінь, бурно йде,
Закута в сталь колона
По всіх шляхах гуде.

Втіка бундючне панство,
Увесь шляхетський рід.
Куди пройшла вже Армія, —
По панству згинув слід.

О, земле пребагата!
Віднині вільна ти!
Під нашими руками
Рости тобі й цвісти.

Жовтень, 1939 р.

НА ЯСНИЙ ШЛЯХ

— Гало! Гало! — дзвенять в простори
Слова блискучі, мов метал:
— Ми всі границі переорем!
— На Збручі вже наш перший вал!
— З пожару вихопим Європу!
— Братам правицю подамо!
— І у майбутність буйним кроком
Весни походом підемо!

— Гало! Гало! — дзвенять в повітрі
Слова блискучі, мов метал,
Серед пронизливого вітру,
Під рев гармат,
Під бою шквал...

1

Було колись...
Неначе змори,
Без праці в місті трударі.
Бездимні гирла труб угору
Здіймали фабрик димарі.

Охляли пояси трансмісій,
Замокв могутній шум коліс...
На них павук давно повісив
Сто тонко витканих завіс.

Линяв сріблястий полиск сталі
У ткані пилу і сміття,
А в робітничому кварталі
Вмирали радість і життя.

Аж раптом...
Військо йде зі Сходу,
І полум'яний стяг над ним
Наповнив враз життя народу
Бурхливим струмом, вогняним.

І полум'я стягів червоних
Жбурнуло в серце фабрик жар.
Із димарів піднявсь моторно,
Мов прапор, дим до синіх хмар.

І завертілися турбіни,
Напруживсь трансмісійний пас.
Тремтять, двигтять фабричні стіни,
В печах гогоче кокс і газ.

А руки,
Що раніше в'яли
Від безробіття та нужди,
Сьогодні до станків припали
В щасливій праці назавжди.

Бурлить, хвилюється іскристо
(Задихані мотори мчать)
У перегонах праці місто...
Колеса грають і дзвенять.

Моїх чотирнадцяти весен
 Ще нерозквітлу силу рук
 Колись на фабрику я внесла
 Під шум коліс,
 Моторів гук.

І нило від роботи тіло,
 І мліли м'язи з переснаг,
 У школу, в поле так кортіло!
 Та бачила їх тільки в снах!

За марний гріш втрачала юні,
 Найкращії свої літа,
 І в мрячні дні,
 Ті дні похмурі,
 Мій гнів до визиску зростав!

Тюрма... Канчук...
 Синці на спині,
 А декому — «дорога в рай»...
 Від голоду — обличчя сині,
 В очах — зневіра і відчай...

Була з усіми й я під градом
 Ворожих куль,
 Мутився світ...
 Та туги за щасливим ладом
 Не вирвав з серця панський гніт!

Директором ось я сьогодні,
 А була вчора помелом...
 Пройшли роки сумні, голодні,
 З проклятим визиску тавром!

Якою ж радістю проймає
Мене сьогодні
Спів машин!
Бо в серці і в станках лунає
Дзвінкий, могутній праці гімн!

3

Колись грушками на базарі
Я торгував, щоб жить могли!
Хоч мріяв —
Льотчиком під хмари
Пливти в привабливі світи.

Сьогодні —
Зводжу я заводи,
Шляхи будую і мости,
Електрострум, водопроводи
І крила в дальній світи.

4

Тут, замість книг,
Носили в школу
Ножі, кастети і киї
(Із влади тихого дозволу)
Синки шляхетські — буржуї.

І озвірілу ворожнечу
У школі сіяли щодень,
Моральна гниль і порожнеча
Росла з загарбницьких пісень.

Та зникла шляхта поза межі
В час світлих, визвольних заграв.

Панки в цяцькованій одежі
Спливли, немов роса із трав.

Сьогодні там,
Де озвіріння
Ще вчора вило, мов шакал,
Ясніє радісним творінням
В руках трудівника метал.

У кожному місті і оселі
Палають вогнища наук, —
У школу йде дідок веселий,
А з ним іде також онук.

І ту жагу науки й праці,
Що у серцях жила роки,
На благо визволених націй
Здійснили вже більшовики.

О, скільки серць, умів палає
В труді і здобуванні знань!
Які багатства юність має:
Захоплень, планів, поривань!

Цим всім багате покоління,
Що підростає, що іде...
Воно спрямовує горіння
На шлях, що в завтрашнє веде.

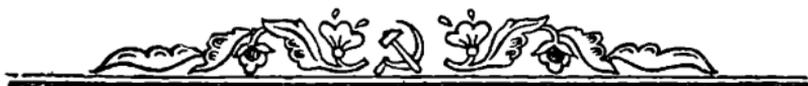
* * *

Велике, чисте місто Лева
Дзвенить, кипить новим життям!
Луна могутньо металева
Крилата пісня майбуття!

— Гало! Гало! —
Летить в простори
Наш світлий і прекрасний зов!
Старе леміш наш переоре,
Щоб світ новий
Створити знов.

І всі майбутнії століття,
Немов ясний, блискучий шлях,
Закони партії освітять
І наш багрянобарвний стяг.

1940 р.

ЖОВТЕНЬ

1

Осінь наспіла
З бабиним літом,
Біла береза
Вся в оксамиті.

Бук в позолоті,
Клен у пожежі...
Осінь узлісся
Злотом мережитьь.

А в нас промінно,
А в нас весняно —
Жовтень палає,
Наче світанок.

Наче світанок
Нової днини,
Жовтень, —
Це горно мрій Батьківщини.

Від океану
Аж по Карпати
Спалахом домен
Простір пройнятий.

В даль прошуміли
Зоряні роки.
Гей! Піднімімо
Стяги високо!

2

З Магнітогорська,
Наче з вулкану,
Жовтень підносить
Спів полум'яний!

В домнах залізо
Жаром зоріє,
В струменях сталі —
Сила і мрії.

Дніпр сивовусий
Знявсь на Хортиці,
З хвилі виносить
Міць блискавиці.

Хвиля в турбінній
Міцній долоні
Мчить-пролітає
В швидкому гоні.

Гонить мотори,
Крутить турбіни
Сонце гаряче —
Серце України.

Від океану
Аж до Дунаю
Наші знамена
Сонцем палають.

Осінь прекрасна,
Осінь чудова,
Осінь і Жовтень
В древньому Львові.

Осінь і Жовтень
В юнім поході,
Хід його грає
В шумі заводів, —

В шумі заводів,
В новобудовах,
Що виростають
Знову і знову.

Золотом парків
Осінь багата,
Над світом прапор
Жовтня піднято.

Вже скільки років
Нам він ясніє,
Дійсністю творить
Сонячні мрії.

СПІВ КАРПАТ

Ой, шуми, шуми,
Зелен яворе,
На карпатській вершині
Та збери шумки,
Шумки-співанки, —
Передай Батьківщині.

Та збери, збери
Шумки-співанки
З-понад галицьких річок,
З Закарпаття ти
Шумочки вплети
І струмків і смерічок.

Та подай, подай
Понад степ і гай
У столицю стовежну
Щиру дяку землі
Партії нашій в Кремлі,
Полум'яну, безмежну.

Ой, лети, лети,
Вітерочку, ти

Від Латориці-річки,
Та скажи, скажи,
Як чудово жить
У труді п'ятирічки.

Ой, піди, піди
Понад борозни
На колгоспному полі
Та заграй, заграй,
Пісню заспівай,
Бо тепер ми на волі.

І у Львів заглянь,
Де з усіх змагань,
Що в труді розцвілися,
Корпуси ясні
В п'ятирічки дні
Аж до хмар піднялися.

Ой, шуми, шуми
Зелен-вітами,
Буйнохвойна ялино,
Та збери, збери
Шуми-говори
Всіх лісів верховинних.

Ой, шуми, шуми,
Ячмінь, вусами
На колгоспних масивах,
Спіле житечко
В тепле літечко
У хмільних переливах.

Ой, шуми, заграй,
Верховинський край,

Та дзвеніте, трембіти,
Щоб той шум землі
Партії в Кремлі
Та доніс буйний вітер.

Щоби їй до ніг
Та покласти міг
Всі ті шуми, мов море,
З ними дяки глибінь
За цих днів голубінь,
За шляхи у віки неозорі.

1949 р.

ДЕВ'ЯТЕ ТРАВНЯ 1945

Гей, чом це у золоті гори,
І чом так палають шпилі?
В шовковопушистому вборі
Поля і гаї на землі?

Чом небо глибоке і чисте,
Повітря, немов аромат,
Весь простір над світом врочистий
В найбільшеє свято із свят?

Гей, чом так у грудях просторо,
Чом радісно серце так б'є?
Гей, сонце! Із-за косогору
Вставай! Нехай день настає!

Гей, друзі! На площі виходьте
Під радісні звуки пісень,
Хай слава радянському війську
Піснями дзвенить у цей день.

Хай дзвонить хвалу тим героям,
Що світові мир принесли,
Фашистського змія в двобою
Навіки зі світу змели.

Ось сонце з-над гір уже сяє
І ласкою пестить поля,
І шлях у майбутнє безкрає
Своїм нам промінням встеля.

В його променистому морі,
Пройняті теплом і вогнем,
На нашім на вільнім просторі
Ми прапор його піднімем.

ВИХОДЬ, НАРОДЕ!

Виходь, народе, на майдани,
Мов буйна повінь навесні!
Під сонце ясно-полум'яне
Винось і серце і пісні.

Гей, пісне! Линь у синь безкраю
Із міст бурхливих, тихих сіл
Над нашим неозорим краєм,
Як гімн могутній, звідусіль.

Гей, небо! Смійся ласкавіше!
Вже дим розвіявся з пожеж,
І чорний згар не буде більше
Встелять твоїх ясних безмеж.

Гей, поле, ріки, ліс в задумі,
Лункі діброви і гаї!
З побідних стягів гордим шумом
Єднайте гомони свої...

Гей, ви, розлогі, наче море,
Вітчизни ниви і луги,
Нових пісень стодзвонним хором
Вкривайте землю навкруги.

Бо вже завмер в далекім краю
Удар останній громовиць
І вже просторів не розкрають
Мечі вогняних блискавиць.

Виходь, народе, на майдаци,
Мов буйна повінь навесні!
Під сонце ясно-полум'яне
Винось і серце і пісні.

Травень 1945 р.

ВЕСНА ПЕРЕМОГИ

Гей, налий!
Налийте вин зелених шуми
У серця й бокали
Аж по береги!

Та ударте в струни,
Щоб дзвеніли думи, —
Вже ж весна прекрасна
Розмела сніги.

Вже на перехрестях
Не вдаря копитом
Весь з вогню і чаду
Божевільний кінь.

І не б'ється в небо
Курява підбита
І не лижуть неба
Спалахи горінь.

Пронеслись на захід,
Вихром прошуміли
Багряні знамена
В розблисках мечів.

За ударом дужим —
Проводом умілим
Прапор наш над світом
В синь замаячів.

Неозора далеч
Розгорнула поли,
У зелених шовках
Квітиться земля.

У веснянім сонці
Мріє ліс і поле,
І майбутність сяє
В сонці із Кремля.

Гей, налий!
Налийте вин зелених шуми
У серця й бокали, —
Хай дзвенять пісні!

Час пройшов...
Нестало і панів і глуму,
Як зоря на небі, —
Прапори ясні.

БАТЬКІВЩИНА

Батьківщино моя неозора!
На твоїй несходимій землі
Та на всіх неосяжних просторах
Видно людям кремлівські шпилі.

І степи... І ліси... І узгір'я...
Велетенське картин полотно, —
І ніхто ще у світі не зміряв,
Як глибоке скарбниця твоїх дно.

Всіх шістнадцять частин — все ж єдина
Одна шоста всієї землі, —
Неосяжна моя Батьківщина
Із промінням зорі на Кремлі.

В ній найкращі всього людства мрії
Розквітають, як дійсність жива.
Глянь! Над краєм зоря пломеніє —
Серце світу нового —

Москва.

Березень, 1947 р.

ВІЙНА ВІЙНИ

МОЄ СЛОВО

Я не хочу останнім іти!
Так, давай же, мій друже, вперед!
Як на фронті солдат. Ти ж — поет!
Ти іди все вперед і вперед,
Щоб свій голос, мов сурму, нести.

Щоб свій голос, щоб слово своє,
Перелите, як сталь, у вогні,
Нам покласти у мужні пісні,
Такі гострі... палючі... гнівні,
Як той меч, що без промаху б'є.

Бо навколо кипить боротьба,
Бо направо й наліво — fronti...
Правий прагне старе зберегти,
А на лівому — дальні світи —
Сяють домни і мріють хліба.

Коли правий в дими огорта
Весь корейський знедолений край,
Піднімає вогню водограй, —
То для лівого буйний вржай,
Мирний труд — це найвища мета.

Коли правий народи землі
Обертає в безмовних рабів,
Сіє смерть між корейські горби, —
В той час лівий з багатством хлібів
Шле народам свої кораблі.

Бо фронт лівий — Вітчизна моя,
Фабрик горна і нив буйна шир,
Бо фронт лівий — народ-богатыр,
Що від Жовтня в поході за мир.
Лівий фронт — це народів сім'я.

Лівий фронт — це радянська земля,
Це трудящих незламні полки,
Що з Дніпра, що із Волги-ріки
Воду шлють у безплідні піски
І змінюють їх в житні поля.

Лівий фронт — це новітні моря,
Що на Волзі шумлять, на Дніпрі,
Що підносять зірок янтарі,
Які, наче узорний поріг,
Нам при вході в майбутнє горять...

О, як хочеться в музику слів
Вкласти серце і душу свою,
Щоб дзвеніли, як сурма в бою,
В лівім фронті — у нашім строю,
Як призовний захоплений спів.

Я не хочу останнім іти!
В перших лавах піду я вперед!
Своє слово, як гострий багнет,
Кидать хочу в тьму правих пікет,
А для лівих — мов прапор нести!

Я СЛАВУ СПІВАЮ

Я славу співаю
Радянській державі,
Братерським народам,
Геройським бійцям,
Які засвітили в нас
Зорі яскраві
Від Тісси й Дунаю
До Дону й Дінця.

Цю сонячну днину
І щастя свободи
В боях принесли нам
Росії сини,
А з ними всі дружні
Радянські народи,
Що нас врятували
Від горя й війни.

І ось розігнулася
Спина зігнута
У радісній праці
На спільних полях.
На фабриках Львова,

Край Тісси і Прута
Піднято в синь неба,
Мов полум'я, стяг.

Велика в нас праця
На з'єднаній ниві —
Горять нею горна,
Гуркочуть станки.
В цій праці дівчата
Веселі, щасливі
І повні завзяття
Стрункі юнаки.

На ріках південних,
В степах України,
Колишеться в хвилях
Срібляста вода,
В садах і на луках
У нашій артілі,
Мов килим зелений,
Трава молода.

* * *

Нехай скалить зуби
Шакал з Уолл-стріту,
Хай ядом зміїним
Плюється в ефір, —
Наш прапор багрянний
Палає над світом,
Під ним мільйони —
За щастя, за мир!

За сонце, за небо,
Блакитне без краю,

За працю щасливу
На нашій землі
Я славу братерським:
Народам співаю,
Зорю величаю
У ріднім Кремлі.

НАД ЦИМЛЯНСЬКИМ МОРЕМ

Волго-Дон —
Народу мрія і зусилля,
Від яких в нас серце
Захватом пала.

Огортає душу нам
Натхнення хвиля
І бринить, мов пісня,
Нашим дням хвала.

Думкою лечу я
Над Цимлянське море,
Чую — там об берег
Синя хвиля б'є.

Під яким же небом,
На яким просторі
На планеті нашій
Таке море є?

В світі капіталу —
Баз гадючі зуби:
Уолл-стріт в гарячці
Сітку смерті тче.

В нас — новобудови,
Школи, сквери, клуби,
А в степи безводні
З рік вода тече.

Із п'яти морів тут
Збіглись магістралі,
І по них курсують
Баржі й кораблі.

Маяки над морем
Осявають далі,
Як дороговкази
Людам на землі.

Волго-Дон —
Народу мрія і зусилля,
Від яких в нас серце
Захватом пала.

П'ять морів єднає
Волгодонська хвиля,
З неї у майбутнє
Путь ясна лягла.

І, немов гірлянди,
Волгодонські шлюзи
Сяють над степами
У вечірній час.

Слава ж творчій праці
З мудрістю в союзі, —
Партії, що в праці
Окриляє нас.

ЯРОСЛАВУ ГАЛАНУ

Неначе гострий штик,
Було перо твоє.
І ти увесь свій вік
Прожив, як той солдат,
Що в рукопашному
Нещадно, влучно б'є
І зброї не кида
У гуркоті гармат.

Вражало те перо,
Той гостролезий штик
Блакитно-жовту гидь
І святоюрську гниль,
Военних паліїв,
Єхидний папський лик,
Його фашистську суть
І езуїтський стиль.

І сатана лихий
На папському стільці,
Якого дії злі
Розкрив твій гострий зір,
Підняти повелів

Спадлюченій руці
На голову твою
Скривавлений топір.

І думав сатана,
Що згасить топором
Вогонь твого ума
І блискавиці ті,
Що кидав навкруги
Ти племінним пером,
Щоб мракобісів тьму
Розбити на путі.

І ти неждано впав...
Але перо твоє,
В яке ти жар душі
І гнів свій перелив,
Лишилось, і тепер
По-бойовому б'є,
Так гостро, як тоді,
Як ти між нами жив.

Хоч не зведеться більш
Тепер твоя рука,
Хоч для твоїх очей
Закрита неба шир,
Але ще довгий час
Удар твого штика
Влучатиме катів
У боротьбі за мир.

Я знаю: прийде час,
Коли, немов кошмар,
Залишиться, мов сон, —
І папа, і війна,

А на скрижалях дій
Яснітиме, мов жар,
В ряду бійців за мир
І ім'я Галана.

1949 р.

НАС ГРІЄ СОНЦЕ

Нас гріє
Сонце ласкою
В чудові
Літні дні...
Весь світ
Здається казкою
У нашій стороні.

Шумлять
Лани пшеницею,
Мов море золоте.
Не тужить
За криницею —
Шумить колоссям степ.

Погляньте:
Лісосмугами
Покрилися піски...
Із рік
У степ яругами
Побігли арики.

В нас
Зорями яскравими

Всю ніч
Горять міста...
Із фабрик, з домн
Загравами
Майбутність пророста.

А там,
Де над світанками
Ревуть сирени злі,
Під бомбами,
Під танками
Горить земля в імлі.

В огні
Земля здригається,
Моторів рев
Вгорі...
І сонце
Не всміхається
Корейській дітворі.

Вона
В підвалах тулиться
Без світла і тепла,
Будинки ж
По всіх вулицях —
Гора піску і скла.

Та ще лиш мить!
Корейський люд, —
За пекло мук,
За кров, —
Зіпхне весь труменівський бруд
У море стрімголов.

МАТЕРЯМ УСІЄЇ ЗЕМЛІ

Чи на те ви, на те, матері,
Не змикали повік до зорі,
Щоб невинних дітей, немовлят
Попелили з США дикарі?

Чи на те теплінь серця саму
Вклали в кров ви дитятку свому,
Щоб заніс уоллстрітський комар
В його кров смертоносну чуму?

Чи на те ви в косички плели
Шовк барвистий дівчаткам малим,
Щоб від бомб їхні юні тіла,
Немов квіти, в болото лягли?

Чи на те вся Вітчизна, мов сад,
Чи на те встав з руїн Сталінград,
Щоб оставсь лиш пожеж перегар,
Замість пишних осель та левад?

Чи на те он на Волзі-ріці
Комунізму цвітуть промінці,
Щоб майбутність і щастя людей
Опинились в бандитській руці?

Чи на те ми зросили ліси,
Заорали колгоспний масив,
Над Дніпром засвітили вогні,
Щоб їх знову вандал погасив?

Не на те дівора в нас зроста,
Не на те ми будуем міста,
Щоб у згарищах наших осель
Задихались дитячі уста.

Не на те ми рубаєм пласти,
Над проваллями зводим мости,
Щоб оглушливий бомби розрив
Міг усе те, як пил, розмести.

А будуем, а творим, ростим
У труді пориванням святим,
Щоби щастя на цілій землі
Усміхнулося людям простим.

Тож мовчати сьогодні не час!
Заки день від фугасок не згас,
Хай громово гримить ваше: «Ні!»,
Матері усіх націй і рас!

Щоб настала свободи пора,
Щоб цвіла, мов весна, дівора,
Піднімайте ж свої голоси,
Ви з-над Інду, Міссурі, Дніпра!

Щоб не гасли в димах ясні дні,
Щоб день щастям дітей променів,
Нехай полум'я ваших сердець
Загородить дорогу війні!

ГЕТЬ! РУКИ ЧОРНІ!

Сидять ванденберги в Нью-Йорку,
Сидять у цигар синій млі
І нишпорять скельцями зорко
По картах всієї землі.

Від Тісси до Владивостока
Вся карта палає, мов жар...
Полум'яні стяги високо
Вплітаються в кучері хмар.

І жар прапорів тих палає,
Потоками світ залива,
Мов горно могутнє, безкрає,
Як сонце над світом, — Москва.

І думають: атомом, воднем
Спалити те все... Та — дарма!
Круг янкі все ширше безодня —
І виходу з неї нема!

І шлють бомбовози в Корею,
Летять над безмежністю вод,
І стелять дими над землею,
Стріляють в корейський народ.

І прапор Об'єднаних Націй
Висить, як ганчірка брудна,
Де дикий розбій окупацій,
Де кров, де грабіж, де війна.

Та грізно у серці народів
Росте, піднімається гнів
Не бути воєнним походам,
Як скаже народ тверде «Ні»!

Сьогодні кладуть мільйони
За м и р імена на папір,
Щоб зник із корейських кордонів,
З в'єтнамських — воєнний топір.

А завтра —
Якщо необхідно,
Народи повстануть на бій,
Щоб знищить ударом побідним
Проклятий всім людством розбій.

1952 р.

ПІСНЯ МОЛОДИХ БОРЦІВ ЗА МИР

Ми до сонця ідем, до свободи,
Перед нами незмірена шир...
Всі з дороги зметем перешкоди,
Щоб здобути і щастя і мир.

Ми всю землю трудом перетворим,
Впряжем атом у кожний верстат,
І каналами світ переорем,
Щоб земля розцвіла, немов сад.

Ми у рабстві вмирать не бажаєм,
За банкірів лить кров у війні...
В мирній праці геройства шукаєм,
Шлях торуєм вселюдській весні.

Так, тісніше ряди, юні друзі!
Прапор миру, над нами шуми!
Сонце встало вже на виднокрузі,
Буде день після ночі і тьми.

Ми до сонця ідем, до свободи,
Перед нами незмірена шир...
Всі з дороги зметем перешкоди,
Щоб здобути і щастя і мир.

ВІЙНА — ВІЙНИ!

В вас атома рушійна сила,
Що світ окрилити б могла,
Японське місто млою вкрила,
Над світом смерті ніж звела.

Її впрягли ви не в мотори,
А в бомби смертоносний зміст,
Щоб сіять смерть, руїну, горе
На мирну працю сіл і міст.

Але народів мільйони
В борні за мир збратали світ,
І не пройде через кордони
З уранним громом Уолл-стріт.

Йому тепер не розпалити
Нових пожеж по всій землі!
За мир стоять народи світу
І ми під зорями в Кремлі.

І доки стяг на небі синім
З Кремлівських веж, мов жар, пала,
Спокійний сон малій дитині
Не потривожить бомба зла.

Бо в нас не лиш урану сила,
А й ленінське горіння є,
Воно в труді дає нам крила,
В бою ж, як б'є, то громом б'є.

У нас любов — і гнів, як море...
Наш гнів розіб'є сили злі...
Любов у щастя перетворить
Життя народів на землі.

Бо наша з'єднана Вітчизна
Уся у творчості, в цвіту,
Іде шляхами комунізму
В епоху миру золоту.

У нас одна ясна дорога
І наміри у нас ясні:
Хай буде мир, а не тривога!
Хай буде мир!
Війна — війні!

У МИРІ БУДЕМ ЖИТИ

Гримить, гуде і лине
По світу миру зов:
За мирний труд людини,
За щастя і любов.

За мир і за свободу
Ми прапор підняли,
Щоб дружбою народів
Всі землі розцвіли.

У мирі будем жити,
Трудитись і рости,
І щастям світ налитий
У комунізм вести.

Щоб жита жовті гриви
Вкривали нам поля,
Щоб у труді щасливім
Цвіла уся земля.

І сяють нам навіки
Зірки ясні з Кремля,
І партія велика
Серця нам окриля.

ЦВІТ ЗЕМЛІ

ЗАСПІВ

Ой, побігла в далеч між полями стежка,
Зникла, загубилась в темному яру.
Загорівся обрій, мов ясна мережка,
То промінням ранок запалив гору.

Ясними дорогами,
Ярами вологими,
Полями розлогими
Іде юна рать,
Щоб ланами вільними,
Рідними, артільними,
Йшли, в роботі спільні, ми
До зорі орать.

А за шумом-дзвоном трактора і плуга,
Вже волога скиба, мов струна, лягла
На колгоспне поле, аж до виднокруга,
Від садів вишневих, білих хат села.

І на чорну скибу в променистій зливі
Золотом лягає ярее зерно,
А весняний вітер у танку грайливім
В легені нам ллється, як міцне вино.

Срібними дзвінками жайворон з блакиті,
А сріблястим шумом в чорнозем плуги,
І в уяві ниви золотом залиті,
Золотим врожаєм аж по береги.

Радісний весною, працею налитий,
Простір весь у сонці, мов блакитний дзвін.
Як же це прекрасно у колгоспі жити,
Знати, що для щастя нас єднає він.

Ми йдемо дорогами,
Ярами вологими,
Полями розлогими
В далеч віків.
Колгоспною родиною,
Родиною орлиною
Під знаменом партії
Більшовиків.

ВЕСНА

Вона йде, а очі синії,
Десь з-за гір, із-за лісів,
Полям, гаєм, полощиною —
У цвітінні, у красі.

Теплим зором з неба звіяла
Хмар важких густий туман.
Льоном, льоном скрізь засіяла
Неба світлий океан.

Шум пішов між верболозами,
В жовтім пуху всі гілки.
Занімілі під морозами,
Знов з узбіч бринять струмки.

І луною десь у синяві
Перелітні журавлі...
Полудневою годиною
Дзвонить півень у селі.

Наче риба з хвилі, блискає
З-попід скиби гострий плуг.
Лине зір за трактористкою
Тих, що вийшли в поле, в луг.

Це ж бо вперше в цій закутині
З криці кінь, мов буревій,
Розкидає горем сплутані
Меж тенета вікові.

Березень, 1947 р.

СПІВАЄ СЕРЦЕ МОЄ

До щастя комуни дороги широкі —
Туди йдуть нестримно народів потоки
В труді, що, як пісня,
У дружбі незламній —
Над ними, мов сонце,
Знамена багряні.

І грають в них сяйва,
Шумують в них шуми —
Племен і народів
Окрилені думи...

* * *

Я ж серце шлю схвильоване,
Окрилене, розковане
Життя нового гомоном,
Все ширшим сяйвом доменним.

І йде воно дорогами
Між нивами розлогими,
Між нивами колгоспними,
В п'ятиколос розрослими.

Іде воно...
Хвилюється...
З колоссям тим цілується.
П'є зелен-шум
Над нивами,
Щоб роздзвонитись
Співами.

* * *

І серце трепетне моє
Зелені шуми п'є і п'є,
До ніжних віток горнеться,
Як до пискляток горлиця.

І вже над полем в висоті
Бринять мої пісні прості.
І що ж, що віч моїх нема?
Не досяга мене зла тьма!
Я — в сонячній Країні Рад!
Тут — все в цвіту!
Тут — всюди сад!

ХВАЛА

В ярмі знемагала ти,
Земле Данила,
І ниділа в рабстві,
Землице Франка...

Та щастя свободи,
І розмах, і крила
Дала тобі дружня
Братерська рука.

Рука, що народи
З'єднала в державу,
Що їх через бурі
До сонця веде, —

Це партії геній.
І їй за це слава
Крізь роки крилаті
В віки перейде.

І нині, о змле,
Ти в дружньому колі
Радянських народів,
Мов сад навесні.

У творчій змаганні
В заводах і полі
Ти світиш
Все нові і нові вогні.

А міць, що з'єднала
Народи в державу,
Що їх через бурі
До сонця веде, —

Це партії геній,
І їй за це слава
Крізь роки крилаті
В віки перейде.

Нехай же зростають
Підхмарні будови,
Нехай квітнуть пишно
В колгоспах поля!

Щоб днем комунізму
Промінним, чудовим
Засяяла наша
Велика земля.

1940 р.

НА ЛЕНІНСЬКІМ ШЛЯХУ

Ми, партіє, тобі
Поклін цей шлемо
З лісів карпатських, з полонин,
З колгоспних нив — із чорнозему,
В піснях тобі передаємо
Пшениці колосистий гімн.

І від свердловин Борислава,
З гірських стодзвонних ручаїв,
Від газових глибин Дашави,
З заграв над Львовом величавих
Несем з подякою цей спів.

За те, що з'єднані ми знову
Вперед крокуєм пліч-о-пліч,
Що в Чорнім морі на розмову
Став Прут з Дніпром проміннобровим,
Бо шлях осяяв нам Ілліч.

За те, що нив розлогі гони
В артільний, спільний лан злились,
Що щезли з них пани-барони,
А в дружній праці мільйони
З нужди до сонця піднялись.

За міст зростаючі квартали,
За фабрик світлі корпуси,
За всіх, що радості не знали,
Що до станків сьогодні стали
Для творчого труда й краси.

За всі вогні в селі і в місті,
У школі, в полі і в цеху,
За все нових досягнень вісті —
За вірну працю комуністів
На ленінським яснім шляху.

ІДЕМ У КОМУНІЗМ

Пройшли роки в боях,
Яких віки не знали,
В труді, що підійняв
Країну із руїн.

Могутні постріли Аврори
Пролунали,
Як світу нового
Лункий, могутній дзвін.

Повстаньте, кривджені,
Голодні, гнані, биті!
Час визволу настав,
Прийшла для нас пора!

Бо гнівом, мов вулкан,
У нас серця налиті.
І враз: вогні... вогні...
З-над Волги... з-над Дніпра.

У полум'ї вогнів
Згорів престол царату,
Підвівся на весь зріст,
Мов велетень, народ

І став серед боїв
Майбутність будувати
В невиданій красі
Небачених широт.

Скажені наскоки
Фашистських лиходіїв
Розбились об граніт
Іздружених племен.

Під проводом синів
Великої Росії
Всю землю огортають
Пурпури знамен.

Цвіте радянський край
Загравами мартенів,
Роздоллями пшениць
На звільнених полях,

Гіллям рясних садів
І тих гаїв зелених,
Що суховіям злим
Перепиняють шлях.

Він нам росте, цвіте
У школах діворою,
На фабриках шумить,
Співає у лісах,

Стахановським трудом
І славою новою
Встає, як та зоря, —
Прийдешніх днів краса.

І мільйони рук
У творчому пориві
Підводять корпуси
Нових прекрасних міст.

Впрягли у вир турбін
Річок бурхливих гриви,
Щоб наша сторона
Вставала в повний ріст.

Від берегів морських
До синього Дунаю,
І від чукотських юрт
До пальм, де тихий гай,

Сталеві рейки в даль,
Мов струни пролягають,
Щоб нести ритм життя,
Як гімн, із краю в край.

У здруженій сім'ї
Ідем у перемогах —
Нестримно все вперед
У місті і в селі.

Недарма наша кров
Пролита на дорогах —
Вже щастя розцвіло
На нашій всій землі.

Нас партія веде,
У єдності, могутня,
І всі ми за життя,
За мир і вільний труд.

І нас у комунізм,
У світле, у майбутнє,
Всі прагнення й думки
І всі шляхи ведуть.

НА ДНІПРОВСЬКІЙ ГРЕБЛІ

Я прийшов
Від карпатських стрімких верховин;
Від заспівів
Чабанських флюяр,
Щоб послухати пісню
Дніпровських турбін
І душею відчути їх жар.

Ось по греблі іду...
На обличчя мое
Промінь сонця
Лягає теплом.
У схвильоване серце
Хвиля радості б'є, —
Це ж Вітчизна торкає крилом.

Бо тепер, саме тут
Я відчув, зрозумів,
Що мій зір,
Що погас на війні,
Променистим сінням
Дніпровських вогнів
Батьківщина вернула мені.

І я бачу ясні
Та безмежні світи,
Дніпрельстан,
Волго-Дон і Донбас,
Урожайні степи,
Над річками мости,
Комунізму омріяний час.

Я на греблі стою...
І всю душу мою
Веселять ці огні угорі.
І кигичуть чайки
У дніпровім краю,
Й на заводи ідуть
Трударі.

Хай щодня все ясніш
Пломеніють вогні,
Хай радіють степи
У загравах...
За ці сяйва ясні,
За хліба, за пісні
Батьківщині
І партії слава!

ГЕЙ, ПОЛЕ МОЄ, ПОЛЕЧКО!

Гнучка розвийся,
 івоцько,
Ой, вербонько,
 розвийся!
Моя ти пісне радісна,
По полю ген розлийся.

Зима збирає
 в затінках
І шовки і намисто,
Пливе потоком
 золото
Із неба променисто.

Дзвінок
 на срібній ниточці
Повис серед простору,
І лунко вік одлічує
Комусь зозуля
 з бору.

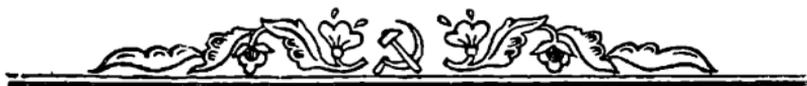
Ти, вітре,
 теплим леготом

Над полем лיןь,
над гаєм,
Нехай життя оновлене
На полі виростає.

Нехай же скиби
чорнії
Розірвуть межі дикі.
І поле, в клапті
порване,
З'єднається навіки.

Гей, поле моє,
полечко!
В колгоспний лан
зростайся!
Гей, пісне моя
радісна,
По полю розливайся!

1947 р.

ПЕРЕД ОРАНКОЮ

Чи це гуси, чи лебеді
Вкрили поле, вкрили луг?
Що найкращі напереді
Серед друзів і подруг.

Понад ними небо синє,
Повінь сонця золота,
А вітрець кінці хустини
Жартома перегорта.

Бо не гуси, не качата
Вийшли в поле навесні,
А колгоспні то дівчата —
Їх розмови і пісні.

Розбрелись вони по полю,
По вологій ще землі,
По горбках і по роздоллю
Їх мотики і граблі.

Виривають зле коріння,
Що торік лишив бур'ян,
Щоб для нового насіння
Був готов колгоспний лан.

Завтра вийде кінь залізний
На очищені поля,
Гей, скоріше! Щоб не пізно
І могиці і граблям!

Вже лягають довгі тіні
Від нахилених дівчат,
А за мить в імлі вечірній
Їх пісні звучать, звучать...

РАНОК ЛЬОВОА

Немов гірські бурхливі ріки,
Клекочуть Львова вулиці,
А на шибках прозорих вікон
Горять світанку промінці.

І ніби кучері волосся,
Пливе заводів, фабрик дим...
Гудків лунке срібноголосся
Бринить над містом гомінким.

І тільки всі гудки замовкли, —
В цехах верстати крають сталь.
Їх шум, немов епохи поклик,
Несеться радісно у даль.

І бачу я крізь вікна й стіни
Верстатів хід і меткість рук,
І чую дужче щохвилини
Моторів шум, металу звук.

В цеху — дівча русоволосе...
Увага, впертість на лиці.
А під різцем деталь голосить,
Немов струна, в її руці.

І юнаки в комбінезонах
Стоять на вахті трудовій.
Кипить життя в цехах стодзвонних,
І радість світиться з-під вій.

І щоб скоріш росли будови
На Волзі, Доні, над Дніпром,
Спішать щодень туди зі Львова
Вантажні поїзди з добром.

Машини, скло, сталєне сплетіння
Везуть, — що ум і труд приніс,
Сердець і рук палке горіння
В борні за мир, за комунізм.

ДЕНЬ У ЖНИВА

День прокинувся рано
І шапчину червону
Взяв з нічного туману,
З-за дверей небосклону.

І зодягнутий лєгко
У розкішній шати
Із-за гір, з-за далеких,
Став до нас поспішати.

Його віддих веселий
Сколихнув сонні віти,
А з шапчини по селах
На шибки впали квіти.

Тоді з хат полутьмяних
З коновками дівчата
Йшли на річку рум'яні
День-деньок зустрічати.

І схопив день шапчину,
Всипав золота в неї
І в бездонну синь кинув,
Що пливла над землею.

Сам у білій, у світі —
Такий свіжий, ласкавий —
Сипле жаром палиті
Діаманти на трави.

А у повінь пшениці
На колгоспних безмежжях
Шле він кіс блискавиці
Злотом землю мережать.

І виблискують коси,
І комбайни гуркочуть,
А над нивами посить
Вітер пісню дівочу.

Вже прив'яли долоні,
Піт на чолах росою,
І в останнім розгоні
Повів легінь косою.

А день поглядом кинув
На стернищ сіре море,
Взяв із неба шапчину
І сховався за гори.

ВЕСНЯНКА

Віє вітер, віє теплий
з-за гори,
Їдуть, їдуть битим шляхом
трактори.

Ось промчали по дорозі...
Лиш один
Поверта на міст високий
поза млин.

Виїжджає на колгоспну
цілину.
— Гей, щастя вам, добрі хлопці, —
я гукну.

Ой, як глянув проти сонця
тракторист,
Затремтіло в мене серце,
наче лист.

Усміхнувся, — в мене в грудях
наче хміль...
Ой, згубила я серденько
серед піль.

БАБИНЕ ЛІТО

Ходить осінь по полю
І прощається з літом,
Піднімає свій прапор
Багрянцевий над світом.

І дивується осінь,
Що їй ніде вчепити
Павутинок шовкових...
Поле — морем розлите:

Десь поділися межі...
Де ті клаптики вбогі?
Лягло поле безкрає
На землицю розлогу.

Лиш димок на тлі неба,
Наче парус, з машини...
Що ж?.. На чуб тракториста
Павутинку закинем.

Оце п'ятирічка.
В ній партії геній
Проникливим зором проймає віки,
І в спалахах сяють
Веселки-знамена
На хвилях,
Що ринуть в розквітлі роки.

Погляньте,
Як в'ється мережа заводів
Круг міст і містечок,
Відсталих колись.
Де вчора
Лиш вітер піском хороводив,
Риштовання фабрик сьогодні звелись.

І в древньому Львові,
Де Замок Високий
Несе в верховітті обвітрений шпиль,
Нове покоління
Відлуное кроки, —
В радянській включається
Розмах і стиль.

Наш Львів молодіє!
І пружаться м'язи,
Займаються очі і серце пала!
Чотири заводи могутньо і разом
Нова п'ятирічка
До строю ввела.

Один дасть нам коней
Могутніх із криці,
А другий — з піску
Кришталеву блакить,

У третьому
В шори впряжуть блискавиці,
Щоб сутінки ночі
Вогнями розбить!

Розбіглись дороги
За обрії сині
По всій неозорій радянській землі
Помчать ними в далеч
Веселі машини,
Змонтовані Львовом
В «складальнім узлі».

А вся неосяжна Радянська країна
Дає допомогу,
Радіє, віта!
Немов виряджає коханого сина
На світлу дорогу
В далекі літа.

МУЛЯР

За цеглиною —
Цеглу кладу.
На фундамент подав каменяр
Із граніту породу тверду,
Щоб завод
На ній виріс до хмар.

Ось викінчую
Вікон вінки
На другому уже етажі,
А на першій —
Стоять вже станки,
Щоб метал шліфували ножі.

І бринить,
Немов срібна струна,
У повітрі гарячий метал,
А у мене —
Все вище стіна
Урізається в неба криштал.

І зростають —
Стіна і завод —

Виростаю із ними і я.
Мов барвистий віків розворот,
Розквітає
Вітчизна моя.
Гляну вправо —
Там друзі мої, —
Гляну вліво —
Там вірні брати...
У спорудах кругом обрії —
Як же радості в нас не цвісти?

Трактори
На колгоспних полях,
Мов під стягом димів кораблі.
Піднялися
На синяви шлях
Літаки, мов ключі журавлів.

НА ЗАПЛАВУ

По вулиці Леніна
Автобусів рух...
Між свіжою зеленню
Шум і спів навкруг.

Через гірку і село
Сотні тут машин пройшло,
А на них дівчата, хлопці, —
Ех, і весело!

З трудовою славою
Комсомолія,
Над Полтви заплавою
Юністю буя.

Через гірку і село
Скільки молоді пройшло,
Щоби тут колгоспне жито
Буйно розцвіло.

По коліна у воді
Грузнуть ноги молоді,
І росте канал у далеч
В дружному труді.

На обличчя ласкою
Сонце з висоти
Рожевою краскою
Встигло вже лягти.

Кожне личко розцвіло,
Легіт обвіва чоло
Тих, що з фабрик на заплаву
Вийшли за село.

А за рік, за років два
Тут не глина, не трава,
А колосся обважніле
Ляже у жнива.

В КОСОВИЦЮ

Ось і травень...
Сінокоси...
Луг не кіс —
Косарок просить.

Бо лягли,
Мов руна пишні,
Трави
Між лани пшеничні.

І вже ножиць
Перебори
Врізались
В зелене море.

Струшують
Янтарні роси
На зелених трав
Покоси.

Роси падають
На луки,
На засмаглі
Юні руки,

Що гребуть траву
Граблями
Між колгоспними
Полями.

І дзвенять...
Дзвенять пісні,
Мов весняний день,
Ясні.

Наливайтесь
Жаром сонця,
Трав
Шовкові волоконця!

Щоб трава,
Теплом зогріта,
Заховала
Запах літа!

І цвіте
Уся земля
В сяйві сонця
І Кремля.

В ПОЛІ

Тепловій над полем лине,
В'ється, грається...
Між житами льон синіє,
Колихається.

Половіють ячмені,
Золоті їм сняться сни,
І розбіглись в даль колгоспні
Молоді лани.

Наче стрічка, під горою
Стежечка лягла,
Йде у поле з ланковою
Ланка із села.

Із міжряддя на лану
Вибрать рештки бур'яну,
Щоб міцний буряк на волі
Листя й корінь розгорнув.

Ось над полем легіт лине,
В'ється, грається...
Між житами льон синіє,
Колихається.

Половіють ячмені,
Золоті їм сніться сни
І розбіглись в даль колгоспні
Молоді лани.

НА КОМБАЙНІ

Гей, шумить...
Гуде діброва...
Це ж Галина чорноброва
Свій комбайн
Веде.

Чорні вії,
Сині очі,
А комбайн шумить, гуркоче,
По лану іде.
По лану іде.

Лан,
Як море одностайне...
Крізь лотоки на комбайні
Річкою пливе,
Золотом паде.

Зеренце
Пливе з машини,
А машина далі лине,
Аж земля гуде,
Аж земля гуде.

І за кожним
Поворотом
Брав не лиш пшениці злото
Кучерявий Сень,
Кучерявий Сень.

А крім золота
В машині,
Віз у серці очі сині,
Щастя в сто пісень,
Щастя в сто пісень.

БЮЛЕТЕНЬ ДІДА ПАНАСА

То не ріки шумлять,
Не потоки бринять,
Міжбережжя сповняючи шумом,
А дорогами сіл,
Звідусіль, звідусіль
Пливають люди нескінченим струмом

А між ними Панас.
Гей, який уже раз
З бюлетенем ходить довелось!
Мов смерека колись,
А тепер — похилився,
І посипався сніг на волосся.

Та сьогодні — не те...
В серці радість цвіте,
Хоч воно по-старечому в'яне.
Бо при урні — свої!
Не шпики, нагаї,
А народне знамено багряне.

І Панас між людьми
Ловить віддих грудьми

Якось легко... Чи юність вернулась?
Простір весь прояснів,
А від мрій юних днів
Вся душа аж до дна сколихнулась.

...І оце, ідучи,
Пригадав, як вночі
Пробирався до крайньої хати,
Щоб зійтись крадькома
З юнаками трьома
Та з Іваном Франком — кандидатом.

Він прибув у село.
Та замало було
Для Панаса й його побратимів
Смілих дум, простих слів,
Що він зборам повів,
Та жандарм його мову затримав...

Була дивна ця ніч:
Мов полуду із віч
Хтось ізняв і усе заясніло,
Риси й речі видніш,
Слово й звуки лункіш,
Серце в кожному слові тремтіло.

І ті ясні слова,
Наче пісня нова,
Що глибоко нам в серце лягає,
Що, мов сурма, дзвенить
І зове, і манить,
Відкриває нам щастя безкрає.

Це лиш мрії були,
Що у серці цвіли,

А село — тільки межі та межі,
А за ними лани,
Там магнати-пани
Та жандармські собаки і стежі.

Міліони в труді,
Що жили у нужді,
Хлібом-сіллю Франка зустрічали.
Та пани і попи:
«Він із святощів кпить»,
«Він — руїнник», — скажено кричали.

Йде Панас. І в умі
Випливають самі
Про минуле згадки, наче оси.
Як його в сніговій
Жандарм в злобі своїй
Гнав у місто роздягнутим, босим.

І то тільки за те,
Що він слово просте
Простим людям казав без обслони,
Що братерство і труд
Об'єднують весь люд
Під народним знаменом червоним.

Що трудящим не брат
Лютий пан і магнат.
А народний співець і учений
Є народові друг:
Проти кривд і наруг —
Знайде слово, палке і натхненне.

Та брехнею, штиком
І брудним срібняком
Посла свого пани встановили,

А слідів крові й мук
Від жандармських злих рук
Довгі роки із серця не змили.

* * *

І сьогодні йде дід,
А із ним увесь рід,
Все село, щоб віддять бюлетені.
І обличчя ясні,
Простір, мов навесні,
Ароматом сповняє легені.

То не буря шумить,
Плеском хвиль гомонить
І об скелі вдаряє в приборі —
То плече до плеча
Вся сім'я Ілліча
Згуртувалась при урнах юрбою.

Ось при урні Панас,
Як колись, як не раз,
Та сьогодні на серці весняно.
Бюлетені не ті, —
Імена золоті
На них сяють промінно, багряно.

«Здаючи бюлетень,
Світлий бачу я день
На колгоспних ланах України.
Чую шум тракторів,
Срібних крил угорі,
Бачу домни й потужні турбіни.

За те спільне добро,
За народне добро,
Що ростиме з вогнів п'ятирічок,
Бюлетень віддаю
За Вітчизну свою,
Що щасливим вікам йде навстрічу».

1947 р.

РАНОК

Ще сонні на світанні
І поле, і село,
Вже ніч зірки останні
Сховала під крило.

І ткань тонку, рожеву
Вже день на ліс кладе,
Що дзвоном кришталевим
Розгойдано гуде.

Ще сиве павутиння
Над річкою звиса,
На кожній стебелині
Янтариться роса.

Ось полем неозорим
У сонячній імлі
Йдуть трактори, як морем
В даль синю кораблі.

І в'ється дим над ними,
І мають прапори,
А килим озимини,
Мов повінь з-за гори.

ДІД МОРОЗ

Йду я зранку в дитсадок, —
На подвір'ї там — дідок.

На нім шапка і кожух,
Білий, білий, наче пух.

Очі чорні, як смола,
Брови — галки два крила.

По коліна в сніг заліз,
З холоду аж синій ніс.

Підпирається ціпком,
В роті люлька з чубуком.

— Ой, бабусю! Я боюсь!
Чи не битиме дідусь,

Що спізналась я в садок?
Чом насуплений дідок?

Бабцю! Холодно! Дрижу!
Краще звідси побіжу!

І вже мчу... Не чую ніг...
Раптом — бах-ба-бах у сніг...

Миттю встала я... Дивлюсь...
Е-е-е! Далеко мій дідусь!

Підпирається ціпком,
В роті люлька з чубуком.

НА ЗРУБИ

В лісі сосон стовбурі,
Мов якісь багатирі,
Стали навкруги
Рядами
У долині й на горі.

Тут аж дзвонить тишина,
Мов під дотиком струна.
І, немов об вінця дзвона,
— Ку-ку, ку-ку, — йде лунг

В глушині зелених стін
Дальнім шумам
Навздогін
Сміх і спів хлюпнув безжурно, —
Піонерів йде загін.

Тихше... Тихше...
Не шуми...
Глянь!
За стовбурів дверми
Наче казка ворухнула
Веселковими крильми.

Знову ген
У лісі стук:
— Ку-ку! Ку-ку! —
Срібний звук...
Дальнім дзвоном-передзвоном
Десь зозулі перегук.

За хвилину
Чи за дві
Сошця зайчики живі
Розлились гарячим морем
По суницях
У траві.

Сколихнулася трава...
Чути радісні слова...
Тут, то там
З кущів зелених
Виглядає
Голова.

— Вова-а-а! Федя-а-а! —
Кличе Гриць.
— Гляньте, скільки тут суниць!
Візьмеш дві —
І в роті повно,
Не потрібно й полуниць!

А Федь Сливка
З-за куща,
Де свій пир давно почав,
Пальці два
У рот встромивши,
Соловейком залящав.

Враз
По лісу з далини
Піонерок спів дзвенить.
З-за корчів
Старого дуба
Наближаються вони.

Кожна —
З кошиком в руці,
Тут лікарські корінці,
Там,
Як зіроньки, — суниці,
Мов рум'янці на лиці.

В хлопців
Ягід — ні ду-ду...
Їх з'їдали находу...
Залишились
Тільки плями
На сорочці й на виду.

НА СПІЛЬНОМУ ШЛЯХУ

Один в нас рід,
Одна в нас спільна мати
Над Волгою
І над старим Дніпром.
Ми ділимось, —
З Курілів по Карпати, —
По братськи всім —
І піснею й добром.

Наш спільний шлях
Пройшов між всі століття
Із руським старшим
Братом на чолі.
Сьогодні нам
Пурпурно зорі світять
З високих веж
На древньому Кремлі.

Велика Русь
З'єднала нас в поході.
І вийшли ми
На сонце з темноти,
Щоб у сім'ї

Нескорених народів
У комунізм
Єдиним фронтом йти.

Ми не спочинем
В боротьбі і праці
За комунізму
Довгождані дні.
Вперед! Вперед!
За мир і щастя націй!
Над нами стяг,
Мов сонце, в вишині.

ПРОЙДЕНІ ДНІ

ПРОЙДЕНІ ДНІ

1

Сонний кут...
Темний кут...
З річки Сяну по Прут,
Із Карпат та по Збруч,
Мов сталевий обруч.
Збруч — мов рана одна...
Ось і Галичина.

Бідняки-мужики,
Де у межах смужки,
Горда шляхта — пани,
Де розлогі лани.
Парк, палаці, сади
І бенкети завжди...
А як ні — в далині
На гульні — в чужині.

Сонний кут...
Темний кут
З річки Сяну по Прут,
Із Карпат аж по Збруч —
Мов сталевий обруч.
Збруч — мов рана одна...
Оце й Галичина.

Були князі,
 Були бояри...
 І полювання, пир, гульня...
 І між князями
 Дикі чвари,
 Бої грабіжницькі щодня.

І був народ,
 Облитий потом
 На пансько-княжому лану.
 Його вся знать
 Вважала скотом,
 Як безголосу німину.

Він добував
 Багатства скарби
 Із поля,
 з рік,
 з озер,
 з лісів,
 А князь чи пан
 Усе те гарбав:
 Улов з озер, і з піль посів,
 Селян годуючи, як псів.

Бо знаті
 Не народу щастя
 Було на серці й на умі,
 А вузькозоре самовластя
 Та ще раби
 В тяжкім ярмі.

Та прогула
 Нікчемна слава,

Пропа́в державний герб і стяг.
Чужа розсілася держава
І сум на галицьких полях.
І так
Оставсь народ в кайданах,
А знать і роду відреклась,
Лизати чобіт круля-пана
Навивпередки подалась.

А звідти хлинула навала
Панів, ксьондзів —
Теменна тьма!
І на сторіччя
Ніч настала —
Глуха...
Холодна...
І німа...

3

Та ні!
Вогонь в душі народу
Горів таємно
І не гас.
Не гасла мрія про свободу,
Про світлий
Визволення час.

Не раз
Огонь той розгорявся
Яскравим відблиском заграв:
Народ
У гніві піднімався
Й жорстоко кривдників карав!

Та кривд і мук всіх
Не злічити,
Які народ наш переніс,
І пекло б можна затопити
Тим морем
Крові його й сліз.

У світ — в степи,
На Дике поле —
Ген, за пороги
До Дніпра
Втікали люди,
Босі й голі,
Від панського «добра» й двора.

Якщо ж вдалось перехопити
Панам біднягу-втікача, —
На муках,
На несамовитих
Такий життя своє кінчав.

Це мстились так пани-магнати
За те,
Що раб проснувся на мить
І брався
Волю добувати,
Щоб у ярмі
Рабом не жить!

4

І піднялась велика хвиля
На Запоріжжі, на Дніпрі.
Народ узяв
Сокири й вила,

І прапор —
Сонцем угорі.
З Пилявців,
 З Жовтих Вод,
 З Поділля
Хлюпнула хвиля
Аж під Львів.
На бій ішли
Усі з довкілля,
На бій, куди
Хмельницький вів.

І буря ця
З гарматним громом
І з блиском
Хлопських вил і кіс
Скрізь клала шляхту,
Як солому,
На війська панського покіс.

Здмухнула буря
Дику шляхту
Із українських
Сіл і міст,
Поклав Богдан,
Як волі вахту,
З Москвою дружби вічний міст.

Та довго ще
Та шляхта люта, —
Орендарі і гайдуки, —
Важкі на люд
Кувала пута...
Так дні ішли,
Ішли роки...

Ксьондзи схизматів рятували
 І їх
 Під папський хрест вели.
 Із унії
 Петлю в'язали
 Для мракобісся й кабали.

А езуїти,
 Мов ті звірі,
 Палили села і церкви.
 І з кров'ю
 Несли римську віру,
 Як дар «христової любові».

І Вишенський Іван
 Аж в Атос
 Сховався
 Від римських злих хортів,
 Бо слів своїх
 Натхненний пафос
 Здавить у серці не хотів.

Програла Польщу
 Шляхта п'яна,
 Чванливе буйство одцвіло,
 Та не прийшла
 Так довго ждана
 Свобода
 В галицьке село.
 Осталась
 Панщина проклята,

Пани остались — дідичі,
Хоч вже в тюремних казематах
Бряжчали Австрії ключі.

Змінився тільки
Герб державний,
А суть
Осталась та сама.
Народ, як був,
Лишивсь безправний
Серед потрійного ярма.

Раніше
Шляхтич-пан
Всі жили
Вимотував із мужика,
Сьогодні ж
На народ похилий
Лягла
Ще й Австрії рука.

«Свої» ж пани,
Попи та дуки
Людей нівечили дарма,
І «свого» пана
Горе й муки
Не легш чужинського ярма.

7

А все ж
Під тим ярмом потрійним
Народ не гнувся,
А горів!
І тут, і там
Вогнем стихійним

Спалахував
Народний гнів.

Олекса Довбуш в Чорногорі
Підняв,
Мов блискавку, топір
І на широкому просторі
Здіймалось
Полум'я до зір.

Пани ховалися у нори,
Маєтки їх —
В огні заграв...
А скарби панської комори
Олекса
Бідним роздавав.

Нестало Довбуша на світі —
Понуро йде
Кріпак на лан.
Та знов
Прийшлося панам тремтіти, —
Підняв повстання
Лукиян!

Це Кобилиця
Взяв пістоля,
Що впав
Із Довбушевих рук,
Щоб бити панів
За їх сваволю,
За море сліз,
За пекло мук!

Але ці іскри
Помсти й гніву,
Що розгоряються на мить,
Не в силі край зробить
Щасливим,
Ні долі
Скривджених змінить!

Лиш та повстань
Могутня хвиля,
Що мільйони підніма
Із отупіння і безсилля,
Немов
Сторіч судьба сама,

Зміня нараз
Обличчя світу,
Буття народів
І держав,
Накреслює нові орбіти
Для людських дій,
Для людських справ.

Але цю хвилю обуздати,
Йй дати розмах і мету,
Йї в майбутнє спрямувати —
Це можуть сили,
Що ростуть.

Що в глибинах старого ладу,
У безнастанній боротьбі
Руйнують розвитку завади,
Що криють далі голубі.

Це — робітничий клас
Народу,
Його сумління і рука,
Він змінить світ,
Життя й природу,
Щоб щастя розцвіло в віках.

9

Чекали змучені народи
У той знаменний
Вісімсот
У сорок восьмий рік
Свободи,
Та що дістали
Від «свобод»?

Адже пани —
Завжди панами,
У їх руках —
Земля й вода,
Між їх
Безмежними ланами
По селах злидні
Та біда.

Пасовиська,
Ліси і влада
Як панськими були —
Так є!
Куди не ступиш —
Скрізь завада...
За хмиз із лісу
Пан уб'є.

На клапті,
На смужки,
У пруги
Мужицькі порвані поля.
Як море,
Скрізь по виднокругу
Лани —
Поміщицька земля.

10

Так жив народ тоді
«На волі»,
Мов обгорілі
Пні верби...
Або вмирай
На «власнім» полі,
або
До пана йди в раби.

З тієї «власної» землиці,
Із клаптиків,
Із тих смужок
Побігли в світ
Доріг петлиці
І тисячі
Крутих стежок.

По них пішли
Збіднілі люди
Шукати хліба
В чужині,
Бо через панський лан,
Споруди —
Ім тісно
В рідній стороні.

Бо в пій лани,
Лани безкраї,
Поміщицькі
Ліси й земля...
Село ж без хліба
Помирає
На в клапті порваних полях.
А в куркуля
Займеш зернину,
Щоб дітям
Коржика спекти,
То у жнива
Вже гнути спину
До сьомих потів
Будеш ти.

11

Немов горючі бризки лави,
Стефаник
Креміль слів добув,
І в гострих обрисах поставив
Мужицькі злидні,
Мов різьбу.

Нужда,
Відсталість,
Забобони
Лягли, мов скеля, на путі
І заступали міліонам
Дороги
В далі золоті.

Цю скелю
На шляху в майбутне,

Що піднялася аж до хмар,
Неначе молотом могутнім
Став розбивати
Каменяр.

Він бив,
Лупав чоло опоки,
Аж ліг під обвалом скали.
Та крізь щілин
Вузькі протоки,
Струмки
Проміння потекли.

Вони все більш
І більше світла
Лили в оселі і в уми,
І розгорялася,
І квітла
Бунтарська думка
Серед тьми.

Це з «Іскри»
Підіймалось світло
І розгорялось,
І цвіло,
І повстаннями знову квігло
Трудяще місто
І село.

12

Та буря,
Що струснула світом,
Габсбурзький трон
З землі змела,

І Польща знов
Кривавим гнітом
На землю галицьку лягла.

Ксьондзи,
Шпики,
Пани пузаті,
Осадники — собаки злі —
Взялись «моцарство» будувати
На нашій
Галицькій землі.

13

То тут,
То там —
Цілі повіти
Хапали коси,
Виля,
Ціп,
Як у жнива набридло пріти
У пана
За двадцятий сніп.

А в місті,
Мов бліді примари,
Шукали праці трударі
На площах,
Скверах,
На базарі,
Б'ючи не об один поріг.

Та замість праці —
Куля в груди,

І ніби іскра — в динаміт,
Гнів, що кипів
У грудях всюди,
Зірвався бурею на світ.

І ось із бруку,
З тротуарів
Каміння вихватом пішло
Нестримним гуркотом ударів
У панських вікон пишне скло.

Неначе вихор полум'яний,
Ішли трудящі на панів,
Їх не спиняла смерть
І рани,
Їх лютий гнів
До бою вів.

Вела їх
Помста за все горе,
За безробіття,
За нужду,
І віра в те,
Що скоро, скоро
Вже визволення
Дні прийдуть.

14

І вже нема
Царя й цариці
В великій руській стороні.
А Ленін є,
І є Царицин,
І революції вогні.

А де лишень встає загроза
Навіки звільненій землі,
Ідуть бійці
Крізь бурі й грози,
А з ними —
Ленін на чолі.

І чотирнадцять грізних штормів
Розбились об бійців граніт,
Що в зношеній
Солдатській формі
Дивують смілістю
Весь світ.

Із інтервенцій, мов з пожежі,
Народ, непаче великан,
Виходить,
Щоб смужки і межі
З'єднать в один
Суцільний лан.

Щоб із руїн піднять заводи,
Річки в турбіни
Запрягти,
До хмар,
Під синім небозводом,
Заграви домен піднести.

І всі кордони,
Мов гранітом,
Закрити військом
Трударів,
Щоб прапор наш
Палав над світом,
Як сонце ясне
Угорі.

Розбились шторми...
 Мов акули,
 Кругом зубастий закордон.

Бійці про нього не забули
 При тракторах,
 При печах домн.

І як нацистська дика згряя
 Європу
 Під стопу взяла,
 Радянська зброя золота
 На допомогу нам прийшла.

Тоді братерську дружню руку
 Подав зі Сходу
 Старший брат.
 І після довгої розлуки
 Ми разом —
 У Країні Рад.

І ось не мрія-сон,
 А дійсна, світла днина,
 В якій кругом скали,
 Де спить наш Каменяр,
 Серед боїв прийшла
 З бійцями Україна
 Зложить на гріб
 Свого войовника і сина
 Вінки
 Під звуки сурм
 І золотих фанфар.

А скеля ця,
Яку лупав він довгі роки,
Під гуркотом гармат
Розсипалась у прах.
І хлинули нараз
Могутніх сяїв потоки,
У далечінь побіг нестримно
Шлях широкий,
В граніті кований,
З граніту битий
Шлях.

Стоять кругом бійці
З червоними зірками,
На їх обличчях пил
Із тисячних доріг.

Схвильовано вони
Засмаглими руками
Уквітчують поверх
Вінками і квітками
Той камінь,
Що навік
Каменяра зберіг.

17

А на вулицях Львова
В цей вересня день,
То не ріки бушують,
Не море шумить...

То колони людей,
Гомін їхніх пісень...
Зустрічає народ
Довгожданую мить.

Із гарячих вітань
Радість хвилями б'є —
Це ж трудар взяв до рук
І заводи й поля...

І майбутність ясна,
Мов світанок, встає
У промінні зірок
Пурпурових
З Кремля.

І сьогодні наш Збруч —
Не вогненний обруч,
А дорога ясна,
За ним — синь... далина...

Нам розкриті світи
В світле завтра іти.
Слава ж рідній землі,
Слава сонцю в Кремлі!

З М І С Т

	Стор.
Андрій Волошак. Вступна стаття <i>Н. Цьоха</i>	3
Партії	11

Д О С О Н Ц Я

Не скорюсь!	15
До світла	17
Зимовий вечір	19
За голубим Нілом	20
Фронт юності	22
Гей! Мечі у руки!	24
Мов сон важкий..	25
Не хочу я	26
Я вірю	27
Двигнуться мозольні руки	28
Це глум	29
Зростає гнів	30
Мое щастя	31
Весна	32
Стоять задумано ліси	33
Я б арфою став голосною	35
Звідкіль мені квітів	37
Пісня (Ой, по саду)	38
Пливла хмаронька	39
На панському току	40
Безробітні	42
Квітневі дні	47
В день визволення	51
На ясний шлях	53

Жовтень	59
Спів Карпат	62
Дев'яте травня 1945	65
Виходь, народе!	67
Весна перемоги	69
Батьківщина	71

ВІЙНА ВІЙНІ

Мое слово	75
Я славу співаю	77
Над Цимлянським морем	80
Ярославу Галану	82
Нас гріє сонце	85
Матерям усієї землі	87
Геть! Руки чорні!	89
Пісня молодих борців за мир	91
Війна — війні!	92
У мирі будем жити	94

ЦВІТ ЗЕМЛІ

Заспів	97
Весна	99
Співає серце моє	101
Хвала	103
На ленінським шляху	105
Ідем у комунізм	107
На Дніпровській греблі	111
Гей, поле моє, полечко!	113
Перед оранкою	115
Ранок Львова	117
День у жнива	119
Веснянка	121
Бабине літо	122
Львів у строю	123
Муляр	126
На заплаву	128
В косовицю	130
В полі (Тепловії)	132
На комбайні	134
Бюлетень діда Панаса	136

Ранок	141
Дід Мороз	142
На зрубі	144
На спільному шляху	147

ПРОЙДЕНІ ДНІ

Пройдені дні	151
--------------	-----

Редактор *Т. Одудько*
Оформлення художника *В. Кузя*
Художній редактор *М. Страхольот*
Технічний редактор *А. Городнича*
Коректор *М. Дорошенко*

Андрей Волошак
ВСЕ ДЛЯ ТЕБЯ, ОТЧИЗНА
(на українском языке)

БГ 13143. Підписано до набору 23/III-1954 р. Підписано до друку 4/VI-1954 р. Формат 70×92¹/₃₂. Папер. арк. 2,75; друк. арк. фіз. 5,5; друк. арк. привед. 6,43; авт. арк. 4,66; обл.-вид. арк. 5. Зам. 373. Тираж 3.000. Ціна 2 крб. 50 коп.

Обласна друкарня, м. Львів, Спартака, 4.